SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2663

av Camilla Mårtensen (L)

Statligt ansvar för kulturarvet Uppåkra

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör utreda ett långsiktigt medansvar för finansieringen av bevarande, forskning och tillgängliggörande av kulturarvet Uppåkra och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Riksantikvarieämbetet i uppdrag att i samråd med Länsstyrelsen i Skåne län, Lunds universitet och Stiftelsen Uppåkra Arkeologiska Center utreda formerna för ett statligt stöd till Uppåkra och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Uppåkra i Staffanstorps kommun är Skandinaviens största och mest långvariga järnåldersbosättning. Från omkring 100 f.Kr. till omkring 1000 e.Kr. var platsen ett politiskt och religiöst maktcentrum. Birka var bebott i knappt 200 år. Uppåkra var ett centrum i över tusen år.

Arkeologerna har hittills hittat omkring 35 000 föremål. Ändå är bara en mindre del av området utgrävd. Närheten till Lunds universitet, Malmö universitet, ESS och MAX IV ger Uppåkra förutsättningar för tvärvetenskaplig forskning som ingen annan järnåldersplats i Norden har.

Uppåkra är ett nationellt kulturarv, som bärs lokalt. Stiftelsen Uppåkra Arkeologiska Center driver verksamheten. Region Skåne, Lunds kommun och Staffanstorps kommun

står för driftsbidragen. Utveckling finansieras med projektbidrag och sponsring från privata stiftelser och företag. Sedan 2026 bedriver stiftelsen dessutom hela den matjordsarkeologiska undersökningen i egen regi efter beslut från länsstyrelsen. Kommunerna och regionen tar ett stort ansvar. Men Uppåkra är Nordens bäst bevarade maktboplats från järnåldern. En plats av den betydelsen ska inte vara beroende av sponsring och kortsiktiga projektmedel. Bevarandet av fornlämningen och tillgången till kunskapen angår hela landet. Därför bör staten ta ett långsiktigt medansvar.

Ledamöter från S, M, SD, C och L har lämnat motioner om Uppåkra sedan 2009. Kulturutskottet har hittills avstyrkt samtliga, främst med hänvisning till pågående arbete och kultursamverkansmodellen. Frågan har ett brett stöd över partigränserna men saknar en väg framåt.

Nästa steg i processen är att Regeringen bör ge Riksantikvarieämbetet i uppdrag att tillsammans med Länsstyrelsen i Skåne län, Lunds universitet och stiftelsen utreda hur ett statligt stöd kan utformas. Uppdraget bör belysa vilka befintliga anslag som kan användas och hur ansvaret ska fördelas mellan stat, region och kommuner.

Med statligt medansvar kan Uppåkra bevaras för kommande generationer och bli en forskningsmiljö med lyskraft långt utanför Skåne.

Camilla Mårtensen (L)